

Utbildningsutvärdering med extern bedömning
vid Teologiska fakulteten, Uppsala universitet

**BEDÖMARUTLÅTANDE ÖVER UTBILDNINGAR PÅ
AVANCERAD NIVÅ I**

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER (MR)

RELIGION IN PEACE AND CONFLICT (RPC)

INTERNATIONAL HUMANITARIAN ACTION (NOHA)

HUMANITARIAN ACTION IN CONFLICT (HAC)

2020-02-14

Bedömargruppens rapport

Masterprogrammet i mänskliga rättigheter, 120 hp

Teologiska fakulteten

1. Inledande sammanfattning

Sammanfattningsvis är det bedömarpanelens intryck att masterprogrammet i mänskliga rättigheter håller en hög och god kvalitet och att administration och struktur fungerar bra. Programmet saknar dock en stringent och tydlig metodundervisning, vilket bedöms som ett prioriterat område för utveckling. Kurserna är välplanerade och ämnesrelevanta, men förefaller vara ganska lika varandra tematiskt. Vidare är programmets placering och akademiska kontext problematisk och till vissa delar bristfällig. Ämnet etik har visserligen en tydlig profil i programmet, men det finns ingen samlad forskningsmiljö i anslutning till programmet och därmed inte heller någon seminariekultur som studenterna skulle kunna ta del av tillsammans med doktorander och juniora forskare. Lärarkollegiet arbetar fokuserat och ambitiöst. Programmet är dock beroende av att hyra in lärare från andra ämnen och institutioner, vilket kan försvåra planering och utveckling över tid. Det innebär även att lärarna – inklusive den jurist som är långsiktigt knuten till programmet – inte finns fysiskt på plats i studenternas miljö. Utöver de lärare som hyrs in är samverkan med andra miljöer och program svag. Metodundervisning är ett konkret område för utveckling av samverkan med andra program.

1.1 Kvalitetshöjande åtgärder

Bedömargruppens samlade bedömning är att programmet skulle vinna på att:

- stärka programmets miljö genom att inleda samarbeten med andra utbildningar, verka för en forskarutbildning i ämnet, samt utreda möjligheten att ingå i någon form av centrumbildning för att säkerställa möjligheter för studenterna att ta del av en akademisk kultur utanför det egna programmet.
- utveckla en metodkurs som ger teoretisk förankring och referens till studenternas fortsatta arbete och utveckling.
- medvetet arbeta med att säkerställa bättre svarsfrekvens på kursutvärderingar, tydliga rutiner för kursrapporter baserade på dessa, samt uppföljning och kommunikation med studenterna runt detta.
- göra en översyn av innehåll och rubricering för att tydligare profilera de olika kurserna. Programmets kurser förefaller överlappa tematiskt, åtminstone utifrån de bifogade kursplanerna och studieplanerna.

Avslutningsvis rekommenderar vi att ett arbete med vision och målsättning med programmet påbörjas, för att tydligare kunna formulera en målbild för arbetet framåt. Detta är framför allt viktigt för att bibehålla god kvalitet och stärka programmets relevans i en föränderlig värld.

2. Bakgrund

2.1 Utvärderad utbildning

Masterprogrammet i mänskliga rättigheter 120 hp

2.2 Uppdrag

Panelen ska utvärdera den definierade utbildningen. Utvärderingen ska enligt Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar täcka in 11 aspekter angivna i rubrikerna nedan.

Bedömargruppen ska inkomma med ett utförligt bedömarutlåtande som ska inkludera en sammanfattning. Utlåtandet som helhet, liksom sammanfattningen, ska innehålla utbildningens styrkor, svagheter/utvecklingsområden samt rekommendationer för utveckling.

I relation till denna utvärdering ber fakulteten att utvärderarna särskilt beaktar följande aspekter på samverkan mellan olika mastersprogram vid teologiska fakulteten:

- Vilka samarbeten finns inom de utvärderade programmen med andra utbildningar och kurser vid teologiska institutionen idag?
- Hur fungerar dessa samarbeten?
- Vilka utvecklingsmöjligheter ser ni vad gäller samarbetet med andra program och kurser vid teologiska institutionen?

2.3 Bedömargruppens sammansättning

Kjell-Åke Nordquist, Professor, Enskilda Högskolan Stockholm (sammankallande/ordförande)

Lena Halldenius, Professor, Lunds universitet

Anton Åström, studeranderepresentant, Uppsala universitet

Mats Målvik, Professor, Uppsala universitet

2.4 Utvärderingsaspekter

Utvärderingen har fokuserat programmets anknytning och förhållande till övrig verksamhet på institutionen samt utbildningens forskningsanknytning.

2.5 Genomförande

Utvärderingen genomfördes 4-5 december 2019 av en extern bedömarpanel (se ovan) genom platsbesök med intervjuer av lärare, programsamordnare, styrgruppsordförande, studierektorer, studenter och prefekt, samt fakultetens utbildningsledare. Bedömarpanelen hade i god tid innan fått del av självvärderingar, kursplaner, utvärderingar och andra relevanta dokument. Panelen hade före mötet kommunicerat sinsemellan och med studierektor och gett synpunkter på dagsprogrammet.

3. Bedömning

3.1 Aspekt 1: Att utbildningarna når målen i högskolelagen och högskoleförordningen (examensordningen) och utbildningsspecifika mål, dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten

3.1.1 Bedömargruppens bedömning

Generellt sett är det bedömargruppens uppfattning att programmet når målen i högskolelagen/-förordningen. Programmets mångvetenskapliga lärarkollegium möts regelbundet och det finns stabilitet i samverkan med de andra ämnen (juridik resp statsvetenskap) som utöver etik ingår i programmets profil.

I denna generella bild finns dock en oklarhet om och i så fall hur studenternas når sådan "fördjupad metodkunskap inom huvudområdet" som krävs för masterexamen. Programmet har ingen specifik metodkurs. Metodseminarier ingår visserligen i uppsatskursen, men examineras inte utöver den metod som varje student använder i sitt examensarbete. Metoddimensionen förefaller bearbetas med olika intensitet inom olika kurser och delkurser. Enligt lärarna sker metodundervisningen integrerat och fokuserar mycket på skrivande och reflekterande. I övrigt antas studenterna ha metodkunskaper med sig från kandidatnivån. Upplägget ställer stora krav på samordning mellan lärarna, särskilt som metodundervisning inte bara bör avse endast metoder för studentens egen forskning eller uppsatsarbete utan också ge kunskap om andra metoder samt om metodologi och vetenskaplighet tillämpade i olika typer av studier, såväl kvantitativa som kvalitativa.

De olika ämnena som utgör programmets profil – etik, rättsvetenskap och statsvetenskap – presenteras som distinkta discipliner med gränser att upprätthålla. Intrycket blir ett mastersprogram baserat på mångvetenskaplighet (snarare än tvärvetenskaplighet) i den meningen att mänskliga rättigheter utgörs av dessa tre ämnen snarare än representerar någonting utöver dessa. Gott så, men kursens centrala tematik – mänskliga rättigheter – länder sig nästan alltid till frågor som inte beaktar disciplingränser. Särskilt i ljuset av oklar metodträning behöver programmet därför aktivt – i kurs- eller metoddiskussioner, liksom inom uppsatsarbetet – ge systematisk träning i disciplinöverskridande analyser.

3.1.2 Bedömargruppens rekommendationer

Bedömargruppen föreslår att en metodkurs introduceras, för att ge en samlad teoretisk grund för de forskningsmetoder som används inom fältet mänskliga rättigheter, såväl hermenutiska som empiriska, kvalitativa som kvantitativa. Särskilt angeläget är det att tillämpa den metodmässiga mångfald som ämnet mänskliga rättigheter vanligen kräver för att den studerande skall kunna bedöma andras studier och genomföra egna med hög kvalitet.

3.2 Aspekt 2: Att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

3.2.1 Bedömargruppens bedömning

Lärarkollegiet bedöms ha god vetenskaplig kompetens inom fältet och tar även in externa resurser om specifik kompetens saknas. Det finns dock på institutionen ingen samlad forskarmiljö eller forskarutbildning i ämnet och därmed saknas seminariekultur och pågående doktorandprojekt för studenterna att ta del av, något som på masternivån är särskilt angeläget att tillhandahålla.

3.2.2 Bedömargruppens rekommendationer

Att verka för en forskarutbildning inom ämnet förefaller mycket angeläget. En möjlig väg inledningsvis är att samarbeta med andra institutioner eller ämnen – utöver etik – där forskarutbildning finns för att stärka kopplingen mellan utbildning och forskning inom olika områden av relevans för mänskliga rättigheter. Då ett huvudsyfte med masterutbildning är att vara forskarförberedande behövs en tydlig plan som visar hur en student med forskningsambition kan förbereda sig under masterutbildningen och sedan gå vidare.

3.3 Aspekt 3: Att undervisningen sätter studenters/doktoranders lärande i centrum

3.3.1 Bedömargruppens bedömning

De intervjuade studenterna vittnade om ett gott arbetsklimat med tillmötesgående och engagerade lärare. En notering efter granskning av kursplaner och programupplägg är att flera kurser liknar varandra. En breddning av ämnesvalen vore värdefull, och efterfrågas även av studenterna. Vid intervjun av lärare framkommer att en tydlig uppdelning görs mellan "aktivister" och mer praktiskt inriktade studenter å ena sidan och teoretiskt/akademiskt inriktade studenter å den andra. Det "aktivistiska" framstod som problematiskt snarare än en tillgång, vilket vi uppfattade som en pedagogisk reflektion, men synsättet kan naturligtvis leda till att frågeställningar och mål som uppfattas som aktivistiska nedprioriteras eller negligeras. Det kan i sin tur medföra en omotiverad polarisering mellan myndighetsbaserat och NGO-baserat MR-arbete och mellan praktik och kritik.

Att man nu inför möjligheten att välja en längre praktikkurs över en hel termin är en välmotiverad och av studenterna efterfrågad förändring, som inte bör ses som en eftergift åt "praktiskt inriktade" studenter, utan som en tillgång för programmet som helhet. Praktik kan ske vid såväl en myndighet som en organisation och även inom forskningsprojekt. Praktik utgör ofta en effektiv miljö för bearbetning av teoretiska moment i en utbildning, under förutsättning att den betraktas som en pedagogisk resurs. En praktikkurs är en attraktiv väg för den studerande att komma vidare in i arbetslivet och bidrar dessutom till uppfyllandet av flera av högskoleförordningens examensmål för avancerad nivå, såsom att kunna arbeta självständigt i kvalificerad verksamhet.

En annan aspekt av studenters lärande är frågan om hur den kraftiga skillnaden i förkunskaper mellan studenter som har en kandidatexamen med MR-inriktning och de som helt saknar tidigare MR-kunskaper hanteras. Båda kategorierna finns på masterprogrammet, och situationen är en känd problematik bland många masterprogram. Kommentarer från studenter som har MR-kunskaper sedan tidigare var bl a att repetition av tidigare kunskaper avtog efterhand, bl a på grund av att litteratur och kurser är annorlunda. Sannolikt är det en breddning, snarare än fördjupning, som studenter med en MR-kandidat bakom sig erfar, i alla fall inledningsvis. Ett masterprogram som inte har tidigare ämneskunskaper som behörighetskrav tenderar att bli en "breddmaster" snarare än en fördjupning av på kandidatnivån förvärvade kunskaper. Bedömargruppen hade svårt att helt skaffa sig klarhet om hanteringen av denna problematik, och det finns förvisso inga givna eller enkla lösningar. Generellt sett förefaller det som att det finns en grupp studenter som åtminstone en period upplever bristande progression och/eller variation, till förmån för att kurser inriktas mot dem som inte har MR-förkunskaper.

3.3.2 Bedömargruppens rekommendationer

För att ytterligare stärka studenternas lärande kan en tydligare distinktion och profilering av de olika kurserna göras. Eftersom viss tematik återkommer i flera kurser kan, efter genomgång, eventuellt några av dem slås ihop och därmed ge utrymme för lärande inom fler MR-relevanta fält och exempelvis en metodkurs.

En utredning av studenternas förväntningar inför utbildningen och deras reflektioner efter genomgången utbildning kan öppna upp för nya perspektiv och lärandemål som svarar mot dessa.

Studenterna efterfrågade mer hjälp och vägledning vid val av kurser samt inför utbytesstudier och ansökning till praktik. Det finns ett tydligt behov av information till studenterna om vilka utbyten och tillgodoräkningen de kan göra under termin 2; osäkerheten var stor i denna fråga.

3.4 Aspekt 4: Att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs

3.4.1 Bedömargruppens bedömning

Hur mål examineras anser sig bedömargruppen inte ha tillräckligt underlag för att bedöma. Studentgruppens högst varierade bakgrundskunskaper inom ämnet MR (några har en MR-kandidat bakom sig, andra helt andra ämnen i sin kandidat) innebär en utmaning inte minst vid examinationerna, särskilt när dessa bygger på längre och fördjupade resonerande framställningar, vilket är ett vanligt krav på masternivå. Ingenting har dock framkommit som tyder på brister i detta hänseende. Studenterna uttryckte att förväntningarna vid examination ibland var otydliga. Vi vill särskilt framhålla att studenterna får mycket och systematiskt träning i vetenskapligt skrivande.

Vad gäller progression inom programmet görs följande reflektioner. Progression på masternivå kan sägas ha i alla fall dessa komponenter: breddning inom ämnet, fördjupning i vissa teman inom ämnet samt analytisk progression vad gäller metodologisk och teoretisk kompetens. Det faktum att MR-programmet inte har någon systematisk metodutbildning och att MR ses som ett "lapptäcke" av flera discipliner snarare än som ett sammanhållet ämne med en egen vetenskaplig identitet gör progressionen svårare att förhålla sig till. MR är ingen yrkesutbildning men likafullt vore det fruktbart att utveckla ett slags tematiskt, metodologiskt och teoretiskt förankrad "kravprofil" – eller "vision" om man föredrar det – för vad en masterexamen i mänskliga rättigheter representerar.

3.4.2 Bedömargruppens rekommendationer

Bedömargruppen har ingen grund för att betvivla att examination sker rättssäkert och med beaktande av kursmål. Vad gäller progression så återkommer vi här till rekommendationen att införa en metodkurs med systematisk träning i relevanta vetenskapliga metoder – även empiriska – som också examineras. Progressionen tydliggörs lämpligen i förhållande till en övergripande vision för utbildningen, som inbegriper vilka huvudsakliga ämnesområden som behöver vara avhandlade för att studenterna ska ha tillräckligt heltäckande kunskaper inom området för en masterexamen.

3.5 Aspekt 5: Att verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig

3.5.1 Bedömargruppens bedömning

Lärarkollegiet bedöms ha god pedagogisk och ämnesmässig kompetens och lärarkapaciteten bedöms tillräcklig för de kurser som ges inom programmet. Dock konstateras att inga lärare har sin anställning inom ämnet mänskliga rättigheter. Lärarna hämtas från etikämnet på teologiska institutionen och från juridiska och statsvetenskapliga institutionerna. Att organisera bemanningen på det sättet fungerar uppenbarligen rent praktiskt, genom avtal och överenskommelser. Det innebär emellertid att det inte finns någon daglig pedagogisk och forskningsmiljö för programmet. Att man lyckas bemanna kurserna med kompetenta lärare är utmärkt; att ha en samlad miljö där alla i lärarlaget har sin dagliga gärning är dock något annat. Det finns inte här. Detta kan relateras till att

programmet ses som flervetenskapligt snarare än tvärvetenskapligt; det finns inte en samlad miljö för ämnet där tvärvetenskapliga förhållningssätt och ansatser kan utvecklas. Samarbeten med andra institutioner, ämnen eller program utöver de som bemanningen kräver är fåtaliga.

3.5.2 Bedömagruppens rekommendationer

Genomgång av lärarnas ämnesspecifika kompetenser och identifiering av möjliga samarbeten för att vidga kompetenstillgången.

Ett masterprogram, särskilt i ett forskningsämne som internationellt sett ännu söker sin identitet, är av naturliga skäl präglad av kompetensen hos lärare vid den aktuella institutionella miljön. Dock, när forskningsanknytningen hos ämnet är sporadisk snarare än systematisk – vilket påpekades under 3.2 – blir också den ämnesmässiga bredden i masterprogrammet snarare bestämd av individuella kompetenser än av institutionellt definierade prioriteringar och satsningar.

3.6 Aspekt 6: Att internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas

3.6.1 Bedömagruppens bedömning

Mänskliga rättigheter som ämne innehåller naturligt internationella och globala frågor och perspektiv, något som också avspeglas i programmets kurser på ett tillfredsställande sätt genom kurser där det internationella MR-systemet studeras liksom t.ex. frågor om global rättvisa. Undervisningen ges på svenska men lärarna framhöll att studentgruppen ändå är internationell, med bredd i t.ex. språkkunskaper. I internationalisering räknar vi även in internationella samarbeten och kontakter. Genom det nyligen införda alternativet att göra praktik över en hel termin, har möjligheten till internationell praktik förstärkts, vilket är positivt. Internationella praktikplatser sträcker sig vanligen över en termin. Utöver praktikmöjligheten och visst kursinnehåll är internationaliseringen begränsad. Det verkar inte heller finnas någon medveten internationaliseringsstrategi. Utbytesstudier inom t.ex. Erasmus är ovanliga. Studenterna efterfrågade kontakter med internationella studenter i Uppsala och aktiviteter tillsammans med studenter på internationella program, samt att kunna läsa kurser på kurser engelskspråkiga program som ges lokalt.

Hållbarhetsperspektivet berörs inte explicit i bedömagruppens underlag, inte heller de specifika målen i Agenda 2030. På programmet har man nyligen infört en kurs om staten och NGOs. En sådan kurs kan vara ett gott tillfälle att t.ex. studera och problematisera de partnerskap mellan stat och civilsamhälle som Agenda 2030 förespråkar.

3.6.2 Bedömagruppens rekommendationer

Att programmet ges på svenska och har svensk antagning är ett medvetet val som bedömagruppen inte har några synpunkter på. Som nämns ovan finns internationella perspektiv i kurserna och möjlighet till internationell och praktik och utbytesstudier. Internationella utbytesstudier förefaller dock vara ovanligt och bedömnarna rekommenderar att studenterna mer systematiskt uppmärksammas på denna möjlighet och får stöd i det valet. Vi rekommenderar att en handlingsplan för internationalisering upprättas, som inkluderar praktik och utbytesstudier men även de möjligheter till internationalisering som finns på hemmaplan, genom kontakter och utbyten med program som har internationella studenter.

Vad gäller hållbarhetsperspektiv så finns det egentligen inte grund för någon bedömning annat än en allmän rekommendation om medvetandegörande och att en handlingsplan upprättas även för detta.

3.7 Aspekt 7: Att jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen

3.7.1 Bedömargruppens bedömning

Jämställdhetsperspektivet finns med i beskrivningen av programmet och arbetssättet i den meningen att man betonar att frågor om genus och makt naturligt ingår i ämnet. Ingen av programmets kurser har jämställdhet eller genusfrågor som huvudsakligt tema men dessa perspektiv ingår i beskrivningen av några av kurserna. I lärargruppen finns både kvinnor och män. Bland studenterna är kvinnor i majoritet.

3.7.2 Bedömargruppens rekommendationer

Jämställdhetsperspektivet är väl integrerat och, så långt möjligt det kan bedömas, systematiskt tillämpat i undervisning och dokumentation.

3.8 Aspekt 8: Att utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv

3.8.1 Bedömargruppens bedömning

Utbildningen bedöms svara väl mot behovet av bildning. Det råder dock oklarhet om vilken professionell kunskap som studenterna förväntas förvärva. Det finns ingen samverkan mellan MR-program nationellt och ingen sammanhållen kravprofil, vilket gör det svårt att tydligt definiera kvalifikationerna för ett framtida arbetsliv. Som en del av bildningsaspekten ingår att göra tillgänglig information om andra MR-relevanta aktiviteter vid universitetet som helhet (föreläsningar, besök, filmer, debatter) vilket några studenter saknat information om (kanske avsågs information om hur man informerar sig).

3.8.2 Bedömargruppens rekommendationer

En rekommendation är att tydligare definiera utbildningens mål i relation till ett framtida yrkesliv. Ett sätt att inleda ett sådant arbete är genom en alumnundersökning, för att utröna vilka karriärvägar alumner har tagit, vilken nytta de anser sig ha av utbildningen och vad, om något, som de saknar. Övriga rekommendationer är att inleda samverkan med andra masterprogram nationellt och att undersöka hur övrig kompetens, kanske främst inom fakulteten, kan vidga programmets perspektiv.

3.9 Aspekt 9: Att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

3.9.1 Bedömargruppens bedömning

Det är generellt mycket låg svarsfrekvens på de redovisade kursutvärderingarna, något som är ett vanligt problem. Samtidigt är kursutvärderingar ett trubbigt instrument, även om svarsfrekvensen är god och behöver kompletteras med andra sätt att fånga upp och ta tillvara studenternas åsikter och inspel fångas. Hur det görs här är oklart. Den låga svarsfrekvensen förefaller vara typisk över tid,

ingen tillfällig svacka. Intrycket är att informella samtal varit huvudmetoden för information om kurserna. Detta är inte tillfredsställande ur ett kvalitetsbedömningsperspektiv. Det finns studentrepresentation i programmets styrgrupp. En reflektion är att studenterna på programmet inte identifierar sig med teologiska institutionen – om de inte har läst sin grundutbildning där – vilket innebär att deras insyn och reella möjlighet till inflytande inskränker sig till själva programmet och inte till den institutionella miljö som programmet ingår i.

3.9.2 Bedömagruppens rekommendationer

Sträva efter att finna metoder för att öka svarsfrekvensen på kursutvärderingar, eventuellt genom att variera formerna för inhämtande av studenternas åsikter. Uppföljande samtal är utmärkt som komplement, under förutsättning att dokumentation och återkoppling görs. Det var inte uppenbart för de studenter vi pratade med vad studentrepresentationen går ut på och vilka möten som hålls där studenter kan medverka. Att arbeta med studentrepresentationen för att göra det mer genomskinligt för studenterna hur programmet styrs och vilket sammanhang det ingår i skulle vara värdefullt.

3.10 Aspekt 10: Att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger

3.10.1 Bedömagruppens bedömning

Studiemiljön bedöms adekvat, även om det framkommer önskemål från studenterna om mer interaktion med andra studenter. Vi noterade en stark programmedvetenhet och dito sammanhållning inom studentgruppen – vilket är mycket positivt – parallellt med en svag, eller mycket svag, identifikation med institutionen. Det förhållande är knappast ett nödvändigt sådant. I synnerhet inte, som detta masterprogram är en stor tillgång i såväl materiella som innehållsliga termer för alla berörda. Det finns ingen strukturell motkraft till detta förhållande och även i relation till övriga masterprogram är kontaktytorna starkt begränsade formellt sett.

3.10.2 Bedömagruppens rekommendationer

Samverkan mellan masterprogrammen bör vara möjlig och det finns spännande innehållsliga övningar att genomföra. Frågeställningar som gemensamt kan belysas och analyseras saknas inte för masterprogram som studerar problem av humanitär, konflikt-, MR-, eller fredsanknytning. Vår rekommendation är att utnyttja det gemensamma smörgåsbord som de fyra här bedömda masterprogrammen utgör till fromma för varandras fördjupning och ömsesidig stimulans.

Därutöver är det värdefullt om kontaktytor med andra masterprogram vid universitetet kan skapas. Detta är först och främst en informations- och till viss del samordningsfråga.

3.11 Aspekt 11: att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

3.11.1 Bedömagruppens bedömning

Avsaknaden av systematiska utvärderingar är påfallande, och den statistik som bedömagruppen erhöll var inte presenterad på ett tillfredsställande vis, utan väckte frågor som inte fick klara svar. Vidare är intrycket att länkarna mellan *kurs*→*program*→*institutionella* resurser för pedagogisk utveckling inte var helt insmorda. Den sammanställning över genomströmning över tid som bedömagruppen efterfrågade inkluderade inte uppgifter om MR-programmet så vi kan inte bedöma

genomströmningen i förhållande till andra program. Det sägs att genomströmningen är god och vi har inga skäl att betvivla det men kan inte bedöma saken närmare.

En uppgift i programmets självvärdering som väcker frågor gäller antagning i förhållande till studieplatser och därmed de resurser som programmet får. I självvärderingen nämns ett ekonomiskt tryck från institutionen att ta in många studenter och att det borde innebära en ökning av antalet studieplatser. Denna synpunkt är naturligtvis helt rimlig. Om institutionen förväntar sig att populära program som detta gör ofinansierade överintag för att kompensera för svagt söktryck på andra utbildningar så är det problematiskt och riskerar i förlängningen att gå ut över kvaliteten.

3.11.2 Bedömargruppens rekommendationer

Bedömargruppen rekommenderar att ansträngningarna att få in och dokumentera utvärderingar från studenterna stärks samt att dessa i sin tur ges en adekvat plats i institutionens kvalitetsarbete, att rutiner för kursrapporter och återkoppling till studenterna görs och att studenternas representanter involveras i detta arbete.

Studenterna angav som anledning till att de inte alltid fyller i kursutvärderingar att de ansåg att de inte hade något konkret att säga om kursen eftersom de tyckte att kursen var bra. Studenterna verkade alltså mer benägna att fylla i utvärdering då de hade kritik att framföra. Det är viktigt att lärare förmedlar att alla former av utvärderingar är viktiga, kritiska som positiva, samt att återkoppling görs så att studenterna känner sig hörda och att deras utvärderingar tas på allvar.

Bedömargruppen rekommenderar därutöver att en alumnundersökning genomförs för att utröna hur studenterna ser på sin utbildning när de är färdiga med den, samt att institutionen tillser att programmet har resurser i form av studieplatser som matchar förväntat intag.

Bedömargruppens rapport

Masterprogram i Religion in Peace and Conflict, 120 hp

Teologiska fakulteten

1. Inledande sammanfattning

Sammanfattningsvis är bedömargruppens intryck att masterprogrammet Religion in peace and conflict är ett välfungerande program med en aktiv och kreativ lärargrupp och nöjda studenter. Prestationsgraden är tillfredsställande med tanke på att det är ett program som ges på distans. Campusveckorna är mycket uppskattade och viktiga för identitet och sammanhållning.

Det finns dock en oklarhet i kommunikationen kring programmets vetenskapliga inriktning. För lärarna är programmets tematik tydlig: religionens roll i fredsarbete och konflikter – särskilt fredsarbete – med fokus på rättvisefrågor och sociala rörelser. Det är inte lika uppenbart att studenterna inser att detta är tematiken, i alla fall inte i början. Programmets namn kan väcka fel förväntningar eftersom "peace and conflict" är ett etablerat begrepp som vanligen avser någonting annat. Vad tematiken representerar vetenskapligt kan också behöva artikuleras, inte minst för att forskningsintresserade studenter ska ha en uppfattning om var inom akademien en möjlig framtida forskningskarriär kan finnas. Att programmet inte har någon egen forskningsmiljö eller ämnestillhörighet på teologiska institutionen riskerar att göra den vetenskapliga förankringen oklar.

Vad gäller samarbeten och samverkan – en fråga som institutionen särskilt har bett bedömargruppen att uppmärksamma, utöver de elva aspekter som behandlas i denna rapport – konstateras att det i nuläget föreligger samarbete med ett annat masterprogram på institutionen om en metodkurs. Lärargruppen och programsamordnaren visar intresse och beredvillighet för ytterligare samverkan och uttrycker önskemål om att programmen på institutionen kan stödja varandra. Kurser inom RPC-programmet skulle t.ex. kunna läsas av studenter på andra program; likaså framhålls att kursmoment i muntlig framställning under programmets campusveckor kan erbjudas även till studenter på andra program. Lärarna betonar dock att det finns en avvägning att göra mellan samverkan och gemenskapen inom den egna studentgruppen. Detta program ges på distans vilket innebär vissa praktiska begränsningar för samarbete, även om det inte finns något hinder mot att campusstudenter läser webbaserade kurser.

1.1 Kvalitetshöjande åtgärder

Bedömargruppens samlade bedömning är att programmet skulle vinna på att:

- ha tydligare definierade och konkreta mål som kopplas till målen i examensordningen och till programmets huvudområde. Detta är inget självändamål utan en aspekt på ett tydliggörande av programmets vetenskapliga inriktning och professionella förankring. Planerna på ett nytt huvudområde i religionsvetenskap som detta program ska ingå i blir sannolikt en förbättring.
- stärka programmets miljö genom en tydligare koppling till något av institutionens ämnen eller en centrumbildning, samt genom internationella samarbeten för t.ex. kursutbyte.
- eventuellt ha ett annat namn. Programmets nuvarande beteckning kan väcka förväntningar som inte infrias.
- webplattformens pedagogiska möjligheter utnyttjas bättre.

- medvetet arbeta med att säkerställa bättre svarsfrekvens på kursutvärderingar, tydliga rutiner för kursrapporter baserade på dessa, samt uppföljning och kommunikation med studenterna runt detta.

2. Bakgrund

2.1 Utvärderad utbildning

Masterprogrammet i Religion in Peace and Conflict, 120 hp

2.2 Uppdrag

Panelen ska utvärdera den definierade utbildningen. Utvärderingen ska enligt Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar täcka in 11 aspekter angivna i rubrikerna nedan.

Bedömargruppen ska inkomma med ett utförligt bedömarutlåtande som ska inkludera en sammanfattning. Utlåtandet som helhet, liksom sammanfattningen, ska innehålla utbildningens styrkor, svagheter/utvecklingsområden samt rekommendationer för utveckling.

I relation till denna utvärdering ber fakulteten att utvärderarna särskilt beaktar följande aspekter på samverkan mellan olika mastersprogram vid teologiska fakulteten:

- Vilka samarbeten finns inom de utvärderade programmen med andra utbildningar och kurser vid teologiska institutionen idag?
- Hur fungerar dessa samarbeten?
- Vilka utvecklingsmöjligheter ser ni vad gäller samarbetet med andra program och kurser vid teologiska institutionen?

2.3 Bedömargruppens sammansättning

Kjell-Åke Nordquist, Professor, Enskilda Högskolan Stockholm (sammanställande/ordförande)

Lena Halldenius, Professor, Lunds universitet

Anton Åström, studeranderepresentant, Uppsala universitet

Mats Målqvist, Professor, Uppsala universitet

2.4 Utvärderingsaspekter

Utvärderingen har fokuserat programmets anknytning och förhållande till övrig verksamhet på institutionen samt utbildningens forskningsanknytning.

2.5 Genomförande

Utvärderingen genomfördes 4-5 december 2019 av en extern bedömarpanel (se ovan) genom platsbesök med intervjuer av lärare, programsamordnare, styrgruppsordförande, studierektorer, studenter och prefekt, samt fakultetens utbildningsledare. Bedömarpanelen hade i god tid innan fått del av självvärderingar, kursplaner, utvärderingar och andra relevanta dokument. Panelen hade före mötet kommunicerat sinsemellan och med studierektor och gett synpunkter på programmet.

3. Bedömning

3.1 Aspekt 1: Att utbildningarna når målen i högskolelagen och högskoleförordningen (examensordningen) och utbildningsspecifika mål, dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten

3.1.1 Bedömargruppens bedömning

Programmet inkluderar kurser med en mera dynamisk utformning och med fokus på narrativt skapande än vad som är vanligt, generellt sett, på akademiska utbildningsprogram. Det är därför svårare att avgöra om målen i examensordningen uppnås i samma mening som avses för andra kurser och program. Detta är inte sagt med kritiskt tonläge nödvändigtvis, men relationen pedagogik – målformuleringar behöver bevakas (även) i pedagogiskt kreativa sammanhang.

Bedömargruppen konstaterar att de utbildningsspecifika målen i programplanen inte relateras till målen i examensordningen, vilket skapar oklarhet kring vilka målen faktiskt är. Detta väcker också frågor om relationen mellan programmet och huvudområdet. I Högskoleförordningens examensordning relateras såväl kunskapsmål som värderingsförmåga och förhållningssätt till huvudområdet för utbildningen; för examen krävs också 60 hp med fördjupning inom huvudområdet. Huvudområdet är nu "religionshistoria med beteendevetenskap". Bedömargruppen är inte övertygad om att programmets innehåll matchar huvudområdet särskilt väl. Fakultetens planer på att införa ett nytt huvudområde i religionsvetenskap, där RPC ska ingå, verkar förnuftiga. En omarbetning av programmets mål bör göras i anslutning till det.

Här konstateras också att programmets beteckning – Religion in peace and conflict – kan väcka fel förväntningar, något som såväl lärare som studenter påpekade. Begreppet "peace and conflict" brukar i utbildningssammanhang betyda något annat än det gör här. Lärarna framhöll att programmets tonvikt ligger mer på fredsarbete, sociala rörelser och socialt engagemang.

3.1.2 Bedömargruppens rekommendationer

Det aktuella programmet är ovanligt i såväl tematik som, i viss mån, arbetsformer. Det är välkommet men gör också tydlighet än viktigare vad gäller målformuleringar och kommunikation om vad programmet representerar. Bedömargruppen rekommenderar att

- de utbildningsspecifika målen i programplanen explicit relateras till målen i examensordningen.
- ett eventuellt namnbyte på programmet utreds.

3.2 Aspekt 2: Att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

3.2.1 Bedömargruppens bedömning

Lärarkollegiet bedöms ha god vetenskaplig kompetens inom fältet och samarbetar med extern kompetens – t.ex. i freds- och konfliktvetenskap – då behov finns. Att programmet inte ingår i någon samlad forskarmiljö är ett faktum men det är svårt att bedöma betydelsen av det för ett utbildningsprogram som bedrivs på distans. Det är dock värt att begrunda om det påverkar lärarnas

möjlighet till kompetensutveckling och därmed programmet indirekt. Lärarna framhöll att RPC växer som forskningsfält internationellt, vilket motiverar att man stärker programmets miljö inom organisationen, med t.ex. seminarium och forskarutbildning.

Kurserna inom programmet varierar stort i upplägg och arbetsformer. Somliga är mer traditionellt akademiska till sin karaktär, medan andra bygger mer på narration och kreativa personliga uttryck. Det är extra viktigt att tydliggöra den vetenskapliga grunden i det senare fallet. Ju mer en kursinnehåll vilar på studenternas egna bidrag, desto viktigare att kursens vetenskapliga grund artikuleras i relation till dessa bidrag – detta är en tidsfråga rent praktiskt, och förstås en fråga om pedagogisk kapacitet. Vi väcker detta som en tanke, ett bidrag till kursens egen utveckling mer än en observerad kritisk slutsats!

I relation till denna aspekt återknyter vi till synpunkten ovan om programmets vetenskapliga hemvist. Att titeln på programmet upplevs som något missvisande gör det än viktigare att tydliggöra vad den vetenskapliga grunden egentligen är.

3.2.2 Bedömargruppens rekommendationer

Det kan finnas anledning att tydligare definiera programmets innehåll och inriktning genom att explicit knyta det till RPC som internationellt forskningsfält. För att stärka programmets position inom detta fält kan man utforska möjligheten till samarbeten och kursutbyte med t.ex. programmet i Groningen, där en forskningsmiljö finns. För att stärka programmets plats på teologiska institutionen finns flera möjliga modeller. En är att tydligare knyta programmet till ett av institutionens mer beteendevetenskapliga ämnen eller till Centrum för forskning om religion och samhälle.

3.3 Aspekt 3: Att undervisningen sätter studenters/doktoranders lärande i centrum

3.3.1 Bedömargruppens bedömning

Programmets uppläggning – distansstudier med campusinslag – är klok och får generellt höga betyg av studenterna. Lärarna förefaller ha god hand med upplägget och har även på ett förtjänstfullt sätt hanterat positioneringar och dåligt beteende på nätet, inom ramen för kursen. Utmärkt. Lärarna visar över huvud taget ett stort engagemang för studenterna, både gällande deras studier och deras mer personliga utveckling under programmet.

Studenterna efterlyste en tydligare definition av ämnet, i linje med vår synpunkt ovan. Några menade att de sökt programmet utifrån ett intresse för freds- och konfliktforskning men att fokus på programmet visade sig vara ett annat. De studenter som bedömargruppen pratade med hade alla valt att stanna kvar i programmet och var nöjda med sin utbildning. Huruvida studenter har hoppat av programmet pga att det inte motsvarade deras förväntningar är oklart och såvitt vi vet inte undersökt.

Områden som kan förbättras enligt studenternas vittnesmål är att arbetsbördan upplevdes ojämnt fördelad, instruktionerna ibland inte helt klara och det kan vara svårt att få feedback. Uppsatshandledningen upplevdes som ojämn. Kursmaterialet lägger dock tydlig vikt vid studenternas reflektion och lärande.

Studenterna efterlyste mer kreativ användning av det elektroniska mediet. I nuläget ges endast skrivna uppgifter och instruktioner. Kursplattformar erbjuder många möjligheter till filmade föreläsningar, ljudinspelningar mm för att skapa mer pedagogisk variation.

3.3.2 Bedömargruppens rekommendationer

I och med att byte sker till Canvas som plattform finns praktiskt-pedagogiska nya möjligheter, det är bara att uppmuntra till tillvaratagande. Kursens lärarstab har en öppen och, som vi uppfattade det, prestigelös inställning till relationen lärare-student-pedagogik. Även på campuskurser blir det allt vanligare att använda t.ex. film, web-föreläsningar och webbaserade interaktiva metoder i undervisningen. Att enbart kommunicera skriftligt med studenterna på en distansutbildning är, med förlov sagt, omodernt. Att utveckla distansundervisningen på detta sätt är dock tidskrävande, så särskilda medel bör avsättas för detta.

Därutöver rekommenderar bedömargruppen att en gemensam handledningsmetod och handledningsprocess utvecklas för att kvalitetssäkra uppsatshandledningen och att de förväntade studentinsatserna ses över så att arbetsbördan får jämnare fördelning. Bristen på feedback är en återkommande synpunkt; även här behöver arbetssätten ses över och en analys göras för att bedöma om lärarresurserna är tillräckliga för detta. Bristen på feedback kan vara en konsekvens av alltför stor arbetsbörda.

3.4 Aspekt 4: Att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs

3.4.1 Bedömargruppens bedömning

I vilken utsträckning och hur kursmålen examineras anser sig bedömargruppen inte ha tillräckligt underlag för att bedöma. Studentgruppen är internationell och heterogen vad gäller akademisk bakgrund och språkkunskaper. Det i kombination med att i stort sett alla behöriga sökande antas innebär en utmaning om man med examination menar inte bara kontroll utan också ser examination som ett lärotillfälle. Flera studenter har efterfrågat mer feedback på sina uppgifter, något som är särskilt viktigt när programmet läses på distans.

Vad gäller möjlighet till omexamination konstateras att i instruktionen till minst en av kurserna sägs att ingen omexaminationsmöjlighet ges i anslutning till kursen utan studenter som inte godkänns hänvisas till nästa kurstillfälle ett år senare. Det är inte acceptabelt och bryter också mot idén om progression.

I självvärderingen sägs att programmet har en "strukturell progression" där kurserna läses i en viss ordning. Så är det i praktiken men det avspeglas inte i kursplanerna. Det finns inte heller någon särskilt studiegång fastställd i programplanen. Det är bara uppsatskurserna som har vissa avklarade poäng inom programmet som behörighetskrav. Examensarbetet som omfattar 30 hp har 50 hp inom programmet som krav. En student är alltså behörig till examensarbetet även om hen har avklarat mindre än ett år på programmet och kan påbörja examensarbetet med flera andra kurser släpande, något som ur progressionssynpunkt inte är optimalt.

3.4.2 Bedömargruppens rekommendationer

Ett arbetssätt för att ge studenterna mer feedback på uppgifter bör utvecklas. Feedback ges lämpligen inom lärplattformen så att allting finns samlat där. Det underlättar t.ex. vid byte av lärare.

Vad gäller progression finns det anledning att tydligare definiera "slutprodukten" i form av lärande som programmet ska resultera i och att se över hur eller om de olika kursernas lärandemål förhåller sig till programmets lärandemål (som i sin tur bör kopplas till högskoleförordningens lärandemål,

som vi framhåller ovan). Om kurserna på programmet ska representera en tydlig progression bör den framgå av studieplanen och vissa kurser göras behörighetsgivande för efterkommande kurser och då inte bara för examensarbetena, där för övrigt behörighetskraven skulle kunna skärpas.

3.5 Aspekt 5: Att verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig

3.5.1 Bedömargruppens bedömning

Lärarkollegiet bedöms ha god pedagogisk och ämnesmässig kompetens och lärarkapaciteten tillräcklig för de kurser som ges inom programmet. Lärarna visar också stort engagemang för utbildningen. Det finns en programsamordnare och ett programråd vilket möjliggör samverkan och kommunikation mellan lärarna, något som är särskilt viktigt eftersom programmet inte har något organisatoriskt "hem" på institutionen. De flesta lärarna hämtas från teologiska institutionen, så man är inte särskilt beroende av överenskommelser med andra institutioner. Programmet verkar vila på relativt få personer.

3.5.2 Bedömargruppens rekommendationer

Studenterna uppskattar undervisningen. En återkommande synpunkt är bristande feedback på uppgifter och egna arbeten. Att ge feedback är en tidskrävande uppgift och i ljuset av att lärlaget är litet och att online-undervisning är rent allmänt mycket tidskrävande rekommenderas en översyn över lärarbehovet och de inblandade lärarnas arbetstid. .

3.6 Aspekt 6: Att internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas

3.6.1 Bedömargruppens bedömning

Programmet är klart internationellt i den meningen att innehållet är gränsöverskridande, studentgruppen internationell och undervisningen ges på engelska. Online-undervisning möjliggör medverkan för studenter i andra länder som inte har praktiska möjligheter att ta sig till Sverige. Detta framhöll lärarna också som ett skäl att föredra online framför campusundervisning. Trots detta är cirka 2/3 av studenterna hemmahörande i Sverige och de internationella studenterna huvudsakligen från Europa. Terminsavgiften är ett hinder för studenter från konfliktområden, som annars torde ha intresse för ett program som detta.

Vad gäller hållbarhetsperspektivet så är det inte tongivande på programmet, men lärarna uttryckte intresse för att t.ex. arbeta med Agenda 2030 som ett aktivistiskt case.

3.6.2 Bedömargruppens rekommendationer

En handlingsplan för internationalisering kunde inkludera att aktivt utforska stipendiemöjligheter för studenter från konfliktområden utanför Europa. Program som liknar RPC finns på några andra ställen i Europa; lärarna framhöll framför allt Groningen. Utbyte med något av dessa andra program kunde vara fruktbart, inte minst eftersom programmet i Groningen ingår i ett forskningscentrum och alltså har en vetenskaplig miljö på ett annat sätt än RPC. En kursmodul om hållbarhet kan övervägas; temat fred och hållbarhet hyser många möjligheter.

3.7 Aspekt 7: Att jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen

3.7.1 Bedömargruppens bedömning

Studenterna efterlyste mer varierad litteratur och de framhöll att genusperspektiv saknas i undervisningen. Här finns en asymmetri i förhållande till lärarnas beskrivning, där genusaspekten på t.ex. religiöst grundat våld lyftes som viktig, något som också framgår i vissa av kursbeskrivningarna. En majoritet av studenterna på programmet är kvinnor och i 30-årsåldern. Intresset för genus- och jämställdhetsfrågor bland de studenter som bedömargruppen pratade med är större än vad programmet erbjuder.

3.7.2 Bedömargruppens rekommendationer

Att göra en genomlysning av kursmaterial utifrån ett genus- och mångfaldsperspektiv. En kursmodul om genus-baserat våld kan övervägas.

3.8 Aspekt 8: Att utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv

3.8.1 Bedömargruppens bedömning

Utbildningen bedöms svara väl mot behovet av bildning. Det råder dock oklarhet om vilken professionell kunskap som studenterna förväntas förvärva. Programmet gör sin egen grej, så att säga. Det är uppfriskande och kreativt men skapar också behov av tydlighet i kommunikationen om vad programmet representerar såväl inom universitetsvärlden som utanför. Lärarna framhöll att studenterna får yrkesmässigt attraktiva kunskaper om t.ex. radikaliseringsprocesser och studenterna rapporterar en positiv personlig utveckling. Några har antagits till forskarutbildning vid teologiska fakulteteten. Det verkar dock inte ha gjorts någon systematisk uppföljning av alumnerna.

3.8.2 Bedömargruppens rekommendationer

Bedömargruppen rekommenderar

- att programmets placering i universitetsvärlden utreds för att t.ex. veta vilka forskarutbildningar som alumner från programmet kan vara behöriga till utöver den på den egna institutionen.
- att en alumnundersökning genomförs i syfte att utröna alumnernas yrkesmässiga utveckling.

3.9 Aspekt 9: Att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

3.9.1 Bedömargruppens bedömning

Bedömningen är att det finns vilja från programansvariga att arbeta med studentinflytande. Studentrepresentation har införts i programrådet. Det finns dock förbättringspotential i det praktiska genomförandet av kursutvärderingar samt återkoppling och uppföljning på dessa. Studenterna upplevde att återkopplingen på kursutvärderingar saknas. Att programmet ges på distans innebär särskilda utmaningar. Eftersom interaktionen med studenterna begränsas av mediet är det extra viktigt med tydlighet i återkopplingen och även att studentrepresentanten kommunicerar med de andra studenterna.

3.9.2 Bedömargruppens rekommendationer

Tydligare återkoppling gällande vad som händer med kursutvärderingar så att studenterna vet vad som händer och att deras synpunkter blir hörda är viktig. Standardiserade kursutvärderingar har sin plats och möjliggör t.ex. jämförelser över tid, men det förutsätter en relativt hög svarsfrekvens och det får man bara om studenterna uppfattar att utvärderingarna spelar roll. På ett distansprogram där interaktionen med och mellan studenterna är begränsad kan standardiserade utvärderingar med fördel kompletteras med mer formativa utvärderingar och där kan tekniken användas mer. Man kan t.ex. organisera utvärderande chattar på Canvas eller utvärderande gruppsamtal på Zoom. .

3.10 Aspekt 10: Att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger

3.10.1 Bedömargruppens bedömning

Studiemiljön för studenterna på programmet är huvudsakligen det som sker på webplattformen och kontakterna med lärare och annan personal på Skype och epost. Vi hänvisar till bedömningen under 3.3. gällande möjligheten att utveckla miljön på webplattformen mot mer interaktivitet, film och liknande. För studentupplevelsen och sammanhållningen i gruppen är de två campusveckorna (en under första och en under andra året) viktiga. Under dessa får studenterna också information om de stödfunktioner som erbjuds, i form av t.ex. bibliotek, studieverkstad och studenthälsa. Campusveckorna är uppskattade. Några studenter efterfrågar mer akademiskt innehåll i dessa, med föreläsningar under veckan och litteratur att läsa i förväg.

3.10.2 Bedömargruppens rekommendationer

Vad gäller studiemiljön i webplattformen hänvisar vi till våra synpunkter under 3.3. Därutöver rekommenderar vi att en undersökning görs av i vilken utsträckning som studenterna utnyttjar de stödfunktioner som finns i Uppsala. Det är inte uppenbart att det faller sig naturligt för en distansstudent att göra det, även om man vet att servicen existerar.

3.11 Aspekt 11: att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

3.11.1 Bedömargruppens bedömning

Prestationsgraden på programmet har under de tre senaste åren varierat mellan 65 och 81 %, med ett medelvärde på ca 75 %. För en distansutbildning får det anses vara klart godkänt. Det kan ändå finnas anledning att ta reda på var under programmets gång som hindren finns. Tidiga avhopp pga att programmet inte var vad studenten tänkte sig, svårigheter med vissa kurser eller problem med handledning av examensarbeten motiverar helt olika insatser.

Svarsfrekvensen på kursutvärderingarna varierar och det verkar inte finnas ett sammanhållet grepp för att höja denna på de olika kurserna. På en distansutbildning med begränsad personlig kontakt med studenterna finns det anledning att komplettera de standardiserade kursutvärderingarna med andra sätt att inhämta studenternas synpunkter och då inte bara på enstaka kurser utan på programmet som helhet.

3.11.2 Bedömargruppens rekommendationer

En rekommendation är att skapa tydliga arbetssätt och flödesscheman för hur kursutvärderingar och kursrapporter ska handläggas.

Nu när programmet har funnits ett antal år och det finns flera kullar studenter kan det vara läge att genomföra en student- och alumnundersökning som en del av uppföljningsarbetet.

Bedömagruppens rapport

Masterprogram i International Humanitarian Action (NOHA), 120 hp

Teologiska fakulteten

1. Inledande sammanfattning

Sammanfattningsvis är NOHA-programmet ett väletablerat och tillsynes välfungerande program med engagerade lärare, nöjda studenter och tydlig inriktning på vidare professionell utövning inom fältet. NOHA som "varumärke" har gott renommé och de flesta studenter får av allt att döma relevanta jobb inom sektorn efter utbildningen. Att utbildningen är en del av ett etablerat internationellt nätverk är en styrka med många möjligheter.

En svaghet är en relativt låg genomströmning, som sannolikt beror på att studenterna får arbete innan de är klara. Att ingå i nätverket sätter gränser för programmets frihet och därmed för de åtgärder som kan sättas in för att försöka höja genomströmningen. En annan gräns sätts av att det är svårt att planera långsiktigt för ett program som inte har en egen fast lärarstab.

Den akademiska profilen, med tydligare forskningsanknytning och möjligheter till fortsatta forskarstudier, behöver stärkas. Studenterna identifierar sig med NOHA, inte med institutionen. NOHA-programmet balanserar mellan ett akademiskt program och en professionsutbildning. Programmet kan tippa över mer åt professionsutbildning ju svagare forskningsmiljön för programmet är. Problemet är inte att det saknas relevant forskning utan att det inte finns en samlad miljö för denna.

Programmets hemvist på teologiska institutionen kan problematiseras utifrån detta. Religion har utvecklats som en profil för NOHA i Uppsala och präglar framför allt termin 2. Det blir märkligt då de studenter som är antagna i Uppsala är på utbyte under den terminen. Det vill säga institutionens egna studenter är de enda NOHA-studenter som inte kan ta del av institutionens specialisering mot religion, trots att de får en examen i teologi. Det skapar en dålig matchning mellan det faktiska innehållet och den examen som studenterna får. Här kan man gå åt två håll. Antingen genomförs specialisering mot religion i hela programmet, vilket motiverar en starkare förankring av NOHA i teologiska institutionens organisation och en satsning på en forskningsmiljö. Eller så verkar man för NOHA kan vara en del av en centrumbildning i samarbete med andra institutioner som har liknande utbildningar och forskning inom området. Detta skulle möjliggöra ett akademiskt sammanhang som idag saknas för programmet.

Vad gäller samarbeten och samverkan – en fråga som institutionen särskilt har bett bedömagruppen att uppmärksamma, utöver de elva aspekter som behandlas i denna rapport – konstateras att NOHA har samläsning med magisterprogrammet HAC. Lärargruppen och programsamordnaren visar intresse och beredvillighet för ytterligare samverkan och ser planerna för gemensam programsamordning som ett steg i rätt riktning.

1.1 Kvalitetshöjande åtgärder

Några åtgärder som bedömargruppen rekommenderar är

- att utveckla den akademiska miljön antingen genom bättre integration i teologiska institutionens organisation eller genom samarbetet med andra institutioner lokalt med utbildning och forskning inom området.
- ett fördjupat arbete med återkoppling från studenterna genom att verka för strukturerade kursutvärderingar och kritisk analys av orsakerna till den låga genomströmningen.
- att den religionsvetenskapliga profilen utvecklas inom programmet så att även de studenter som är antagna vid Uppsala universitet kan ta del av den.

Därutöver hänvisar vi till rekommendationerna under respektive aspekt nedan.

2. Bakgrund

2.1 Utvärderad utbildning

Masterprogrammet i International humanitarian action, 120 hp

2.2 Uppdrag

Panelen ska utvärdera den definierade utbildningen. Utvärderingen ska enligt Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar täcka in 11 aspekter angivna i rubrikerna nedan.

Bedömargruppen ska inkomma med ett utförligt bedömarutlåtande som ska inkludera en sammanfattning. Utlåtandet som helhet, liksom sammanfattningen, ska innehålla utbildningens styrkor, svagheter/utvecklingsområden samt rekommendationer för utveckling.

I relation till denna utvärdering ber fakulteten att utvärderarna särskilt beaktar följande aspekter på samverkan mellan olika mastersprogram vid teologiska fakulteten:

- Vilka samarbeten finns inom de utvärderade programmen med andra utbildningar och kurser vid teologiska institutionen idag?
- Hur fungerar dessa samarbeten?
- Vilka utvecklingsmöjligheter ser ni vad gäller samarbetet med andra program och kurser vid teologiska institutionen?

2.3 Bedömargruppens sammansättning

Kjell-Åke Nordquist, Professor, Enskilda Högskolan Stockholm (sammanställande/ordförande)

Lena Halldenius, Professor, Lunds universitet

Anton Åström, studeranderepresentant, Uppsala universitet

Mats Målqvist, Professor, Uppsala universitet

2.4 Utvärderingsaspekter

Utvärderingen har fokuserat programmets anknytning och förhållande till övrig verksamhet på institutionen samt utbildningens forskningsanknytning.

2.5 Genomförande

Utvärderingen genomfördes 4-5 december 2019 av en extern bedömarpanel (se ovan) genom platsbesök med intervjuer av lärare, programsamordnare, styrgruppsordförande, studierektorer, studenter och prefekt, samt fakultetens utbildningsledare. Bedömarpanelen hade i god tid innan fått

del av självvärderingar, kursplaner, utvärderingar och andra relevanta dokument. Panelen hade före mötet kommunicerat sinsemellan och med studierektor och gett synpunkter på dagsprogrammet.

3. Bedömning

3.1 Aspekt 1: Att utbildningarna når målen i högskolelagen och högskoleförordningen (examensordningen) och utbildningsspecifika mål, dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten

3.1.1 Bedömargruppens bedömning

NOHA är ett av många "bolognabaserade" masterprogram i Europa, och har bland dessa visat sig relevant, livskraftigt och utvecklingsbart. Eftersom delar av programmet genomförs utomlands är det dock inte möjligt att utifrån dokumentation från enbart ett läroställe ha en uppfattning om huruvida de programstudenter som antas i Uppsala faktiskt erhåller en utbildning som på alla utbildningsorter bidrar till att uppfylla målen i (den svenska) examensordningen, liksom utbildningsspecifika mål. Vi har inte funnit någon anledning att ifrågasätta att så inte skulle vara fallet, men vi vill peka på den särskilda utmaning som en utvärdering står inför, när det gäller ett program organiserat såsom NOHA är. Bedömargruppen inser att i praktiken måste internationella program, särskilt när det har EU-stöd, genomlysas i betydligt högre grad än vad som sker med nationella, "intra-institutionella" masterprogram, och vi bedömer efter samtal med studenter och lärare att studieresultaten inom NOHA uppfyller de stipulerade målen.

Programmet innehåller många korta kurser och det finns risk för ytlighet när saker avhandlas under kort tid och i högt tempo, särskilt när förkunskaperna inom studentgruppen varierar. Detta bekräftas i samtal med student, som dock framhåller att den brist på akademiskt djup som ibland föreligger kompenseras av den täta kopplingen till den praktiska sektorn.

3.1.2 Bedömargruppens rekommendationer

Den integrativa aspekten i ett masterprogram, dvs fördjupning baserad på specialisering förefaller vara en särskild utmaning för NOHA i och med att – som det förefaller bedömargruppen – studentens master thesis inte nödvändigtvis behandlar specialiseringsperiodens tematiska val (semester 2). Om detta kan styras på något sätt är obekant för bedömarna, men idealet vore om valet av universitet för Specialiseringsperioden kunde följas upp/kombineras med den efterföljande Contextualisation period så att båda maximalt understödjer det avslutande arbetet i Research period, dvs "master thesis working period".

De utbildningsspecifika lärandemålen i programmets utbildningsplan är omfattande och sätts av NOHA-nätverket. I utbildningsplanen är de inte relaterade till målen i den svenska examensordningen. Eftersom NOHA-programmet existerar i gränslandet mellan ett traditionellt akademiskt program och praktisk yrkesutbildning vore det en poäng att explicit uttrycka på vilka sätt detta program ändå lever upp till examensmålen för generell examen på avancerad nivå.

3.2 Aspekt 2: Att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

3.2.1 Bedömagruppens bedömning

NOHA har en tydlig anknytning till en relativt väl definierad professionell verksamhet, till skillnad från övriga masterprogram som bedömagruppen utvärderat. Det betyder att det finns inslag där vi åtminstone på rubriknivå kan fundera på den vetenskapliga grunden, vi tänker till exempel på kursen Career Development Training. (Denna kan också integreras i kursen Placement beroende på mottagande organisation). Det är lätt att förstå argumenten för en sådan kurs men är 10 hp verkligen motiverat när programmets enda metodkurs endast är på 5 hp?

Intrycket för bedömagruppen är dock, efter samtal med studenterna, att NOHA-gruppens studenter är kanske den mest kompetenta i karriärvseende – med eller utan kurs på detta tema – och att övriga masterprogramstudenter skulle vara nog så betjänta av en sådan kurs.

Likt övriga masterprogram som utvärderats saknas det på institutionen en naturlig karriärväg för fortsatta forskarstudier. Detta förstärks av att masterprogrammet har en tydlig inriktning mot ett yrkesliv utanför akademien. Detta är i sig inget fel, men det saknas en naturlig anknytningspunkt till pågående forskning och seminariekultur. Detta framhölls också av lärargruppen som uttryckte önskemål om ett centrum för studier och forskning om humanitärt arbete. I likhet med de andra masterprogram som utvärderas saknar NOHA-programmet ett organisatoriskt "hem" på institutionen, vilket gör det svårt att bygga upp en forskningsmiljö.

3.2.2 Bedömagruppens rekommendationer

Undervisningen förefaller tillfredsställande i denna aspekt. Det som brister är att programmet saknar en tydlig vetenskaplig miljö vid institutionen.

En rekommendation är att initiera forskarseminarier i samarbete med andra institutioner där forskning av relevans för humanitärt arbete förekommer – t.ex. antropologi och global hälsa. Med tanke på hur länge Uppsala universitet har bedrivit masterstudier i humanitärt arbete och hur väletablerad utbildningen är kan det vara läge att aktivt verka för forskarutbildning inom ämnet humanitärt arbete. På kort sikt kan samverkan med institution där relevant forskarutbildning finns initieras. Det motiverar också en utredning om vilka forskarutbildningar som studenter med examen från NOHA-programmet är behöriga till.

3.3 Aspekt 3: Att undervisningen sätter studenters/doktoranders lärande i centrum

3.3.1 Bedömagruppens bedömning

NOHA-programmet har flera inslag med tydliga lärandefunktioner för studenterna (dvs vid sidan av intensivprogrammet och reguljära föreläsningar) såsom praktik, flera varierade typer av övningar, inslag av mångvetenskaplighet samt flerkulturella studentgrupper. NOHA representerar i detta avseende en intressant modell för hur en strukturerad kreativitet kan organiseras på en avancerad utbildningsnivå.

Det framkom att det för studenterna kan vara svårt att veta vart de ska vända sig i olika frågor. De är antagna vid ett universitet, men läser kurser vid minst ett till och så finns också sekretariatet för NOHA. Ett exempel var att det kan ta lång tid att få betyg överförda.

Trots den stora variationen och flexibiliteten i programmet är genomströmningen låg vilket hänvisas till att studenterna får jobb innan examen. Det kan dock även tolkas som att studenterna inte upplever att studierna tillför något ytterligare när man väl fått ett jobb. Programansvarig uppgav att endast ca 60 % av studenterna lägger fram ett examensarbete. En av möjligen flera anledningar till det är att många studenter arbetar samtidigt som de skriver masteruppsatsen och underskattar arbetsbördan av en masteruppsats, vilket leder till att de inte blir klara eller att det tar lång tid.

3.3.2 Bedömgruppens rekommendationer

NOHA-programmet är innehållsligt komplext, socialt intensivt och språkligt krävande. Finns det (inte) en risk med att enbart en typ av studenter – den extroverta, fysiskt och verbalt starka – blir en mall för den ”humanitära arbetaren”? Kulturell kompetens, psykologiskt handlag och förståelse för gränsen för den egna empatins hållbarhet över tid – sådan kompetens odlas inte av ovanstående ”mall” för den humanitära arbetaren. Har NOHA förmåga att ta vara på, och stärka, de studenter som visar andra egenskaper än de typiska, egenskaper som är nog så viktiga i den konkreta situationen?

En kritisk analys av den låga genomströmningen behövs. Arbetet med att få studenter att fullfölja programmet behöver grundas i skälen för varför de inte fullföljer. I de fall det beror på att de är så eftertraktade av sektorn att de får jobb innan examen, så kan man eventuellt tänka sig samarbeten med arbetsgivare, så att studenten fullgör sitt examensarbete som ett mindre forskningsprojekt på arbetsplatsen. Man kan dock inte utgå ifrån att förklaringen till att studenter inte fullgör sitt examensarbete alltid är att det krockar med yrkesframgång. Det kan också bero på att de inte anses sig få tillräckligt stöd. Programmets upplägg innebär att termin 1 är den enda termin då studenterna befinner sig vid sin institution. När de på fjärde terminen ska göra sitt examensarbete så har de under ett helt år varit borta ifrån den institution där handledning ska ges. Ett sätt att hantera denna brist på kontakt kan vara att studenten får sin handledare redan i slutet av termin 1. Det motiverar en större långsiktighet och stabilitet gällande tillgången på lärare än vad som är fallet idag.

En rekommendation som behöver implementeras i hela NOHA-nätverket är att införa bättre kontroller av studenters engelskakunskaper. Med tanke på att studenterna ska studera vid mer än ett universitet i nätverket blir det problematiskt när universiteten kontrollerar detta antagningskrav olika strikt. Studenterna ligger på olika nivåer vad gäller språkkunskap vilket gör arbetsbördan tyngre för lärarna och för dem själva. Det förtjänar att utredas om detta kan vara ytterligare en anledning till låg genomströmning.

I förhållande till studenterna och mellan de inblandade universiteten och sekretariatet är det viktigt med tydliga handläggningsprocesser gällande t.ex. överföring av betyg, så att det inte blir ett orosmoment för studenterna.

3.4 Aspekt 4: Att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs

3.4.1 Bedömagruppens bedömning

Bedömagruppen har uppfattningen att examinationsformerna är varierade, genomarbetade och ändamålsenliga så långt möjligt, givet ämnets karaktär och den akademiska undervisningens former. Från studenthåll framkom inte några synpunkter på detta.

3.4.2 Bedömagruppens rekommendationer

Varierade examinationsformer finns i programmet och vår rekommendation är att bibehålla och utveckla behovsdefinierade examinationsformer, gärna i samverkan med andra masterprogram.

3.5 Aspekt 5: Att verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig

3.5.1 Bedömagruppens bedömning

NOHA-programmet bygger på en kunskapsutveckling som ligger närmast i tiden av alla de fyra bedömda programmen. Det betyder att *beprövad erfarenhet* (mer än långvariga och akademiskt etablerade perspektiv och samband) blir en central kunskapsgrund inom programmet, t ex i form av erfarna lärare, goda gästföreläsare, relevanta praktikplatser och praktiska övningar för situationsanpassad träning. Att ha åtminstone någon/några lärare som har *både* akademisk och fältbaserad erfarenhet, dvs som själva har integrerat "field- and desk work", desto bättre för programmet, vågar vi nog hävda, givet den brobyggande roll mellan akademi och fältarbete som hela NOHA-projektet representerar.

Programmets balansgång mellan akademiska studier och yrkesstudier ställer höga krav på lärarna, som inte bara behöver ha solid vetenskaplig kompetens utan också uppdaterad kunskap om den professionella sektorn. Lärargruppen uppvisar god insikt om denna utmaning och anlitar t.ex. tidigare studenter och andra yrkesverksamma som gästlärare och i vissa fall också kursutvecklare.

Programmet är beroende av att hyra in lärare utifrån. Det är ett problem för kontinuiteten och kräver mycket arbete med planering. Inte minst måste ett stort antal externa handledare av examensarbeten hyras in, vilket kan försvåra kvalitetssäkring av examensarbetena och framstår som problematiskt i ljuset av genomströmningsproblematiken. Att de flesta av lärarna har sin huvudsakliga verksamhet någon annanstans kan försvåra systematisk kompetensutveckling. Detta kan relateras till synpunkten ovan, att programmet saknar ett organisatoriskt hem på institutionen.

3.5.2 Bedömagruppens rekommendationer

En rekommendation är att i lärargruppen stadigvarande involvera personer med långvarig praktisk erfarenhet av humanitärt arbete på internationell nivå – som administratörer och/eller fältarbetare. Vårt råd ovan, att studenterna tilldelas handledare redan i slutet av termin 1, försvåras så klart av att handledare hyrs in ad hoc. Detta pekar på en större organisatorisk problematik, nämligen att detta program – liksom andra masterprogram som bedömagruppen utvärderar – inte har egna lärare, anställda för att arbeta med dessa program. Det lägger begränsningar vad gäller kompetensutveckling och försvårar långsiktighet i planeringen. Vi rekommenderar

institutionsledningen att långvarigt styra över lärarresurser till dessa program – även om det innebär att anställa lärare i annat än teologiska ämnen – så att organisationen bättre matchar de program som bär en stor del av institutionens utbildningsuppdrag.

3.6 Aspekt 6: Att internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas

3.6.1 Bedömargruppens bedömning

NOHA-kursen är i sig själv ett exempel på internationalisering av högre undervisning sett från Uppsala universitets horisont. Internationella perspektiv i undervisningen behöver dock inte automatiskt följa av detta. Bedömargruppens uppfattning är dock att frågeställningar som de olika modulerna behandlar på ett naturligt sätt inbjuder till internationella, ofta kritiska, perspektiv på etablerad västerländsk forskning eller politik, t ex utvecklingsländers kritik av folkrätten, olika religiösa företrädares kritik av MR-konventioner, eller regeringars kritik av FN-missioner som opererar i deras respektive länder.

Vid utvärderingen framkom inget om att lärare företar utbyten med andra lärosäten, annat än administrativt samarbete.

Från studenthåll framkom önskemål om fler utomeuropeiska universitet i nätverket och större mångfald gällande samarbeten och utbyten utanför Europa.

Vad gäller hållbarhet så har det nyligen varit tema för det inledande "intensive programme". I övrigt så verkar hållbarhet tolkas in som en aspekt av begreppet "resiliens" i humanitärt arbete och integreras på så sätt. Här kan noteras att i självvärderingen görs en snäv definition av humanitärt arbete – med fokus på överlevnad och grundläggande behov – medan gränsen i praktiken är suddig mellan humanitärt arbete och utvecklingsarbete. Hållbarhet torde därmed aktualiseras på fler sätt än vad som nu verkar vara fallet.

3.6.2 Bedömargruppens rekommendationer

Hållbarhetsperspektivet var svagt representerat i de samtal och texter som vi tagit del av i anslutning till NOHA-programmet. I en praktisk verklighet finns inte någon klar gräns mellan livräddande och utvecklande arbete, något som också avspeglas i de globala hållbarhetsmålen. Flera av programmets kurser – t ex om global politik och fredsbyggande – tycks lämpa sig för en problematisering av denna distinktion.

Lärarmobilitet uppmuntras, särskilt med tanke på mångfalden av i de många institutioner som studenterna kan välja att mellan för sina utbyten. Lärarutbyten med dessa skulle stärka sammanhållning och förståelse mellan de i programmet ingående institutionerna.

3.7 Aspekt 7: Att jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen

3.7.1 Bedömargruppens bedömning

På den teoretiska nivån finns jämställdhetsperspektivet formulerat, i självvärderingen dock mest som ett problem i humanitärt arbete som ska respektera att vissa kulturer har andra normer om könsroller än "våra". Att detta är en viktig yrkesetisk princip när man är i fält är dock inget skäl för att

inte inkludera genusperspektiv i utbildningen. Lärolaget framhöll själva i samtalet att en utmaning är att få praktiskt orienterade studenter att anlägga kritiska perspektiv, t.ex. på humanitära organisationers verksamhet. Rimligen gäller detsamma i denna fråga, inte minst kritiska genusperspektiv på den egna professionen. Från studenthåll nämndes att "lärarna är män och studenterna är kvinnor"; redan där finns en dynamik värd att analysera. I självvärderingen diskuteras det faktum att majoriteten av studenterna är kvinnor som ett problem, som om kvinnliga studenter skulle vara förprogrammerade att missionera om jämställdhet i katastrofsituationer. Snarare handlar det om att utveckla en yrkesmässig förståelse för vad som gör kvinnor till en mer sårbar grupp i akuta situationer, inte minst i patriarkala kulturer. En mer uttalad mainstreaming av genusfrågor med detta fokus verkar saknas, och studenterna efterlyser tydligare problematisering av genus på de olika kurserna.

3.7.2 Bedömargruppens rekommendationer

Bedömargruppen rekommenderar en mainstreaming av genusperspektiv – redan under den första terminen – som en aspekt på de humanitära begreppen "protection" och "resiliens".

3.8 Aspekt 8: Att utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv

3.8.1 Bedömargruppens bedömning

Generellt sett är det bedömargruppens uppfattning att NOHA svarar i hög grad på ett behov av professionell kunskap i samhället, kanske i högre grad än vad programmet svarar upp mot bildningsdimensionen inom masterutbildningar. Studenterna är väl förberedda för det yrkesliv de förväntas gå in i, dvs. så långt man med utbildning rimligen kan komma på denna nivå.

3.8.2 Bedömargruppens rekommendationer

NOHA lever i konkurrens med utvecklingsstudier, socialantropologi och andra ämnen som förbereder för arbete i olika länder. Efter över 25 års närvaro vid Uppsala universitet kan NOHA idag utan att blygas inleda en diskussion även med dessa ämnen om samverkan och gemensamma initiativ.

3.9 Aspekt 9: Att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

3.9.1 Bedömargruppens bedömning

Det är bedömargruppens uppfattning att vägar för inflytande finns. Programmets styrgrupp har studentrepresentanter, likaså är studenterna representerade vid det årliga stormötet inom NOHA-konsortiet. En utmaning är att integrera programmets studentrepresentanter i den större studentrepresentationen på institutionen och fakulteten. NOHA-studenternas identitet är främst med programmet, inte med institutionen eller fakulteten, där det övergripande inflytandet finns.

Kursutvärderingar genomförs och diskuteras i programrådet, men svarsfrekvensen är låg. Informella samtal nämns som den främsta metoden för att inhämta studenternas synpunkter. Det kan vara utmärkt men försvårar uppföljning och jämförelse över tid. Kontakten mellan lärare, ansvariga och studentgruppen verkar dock vara god med beredvillighet att ta till sig studenternas synpunkter.

3.9.2 Bedömargruppens rekommendationer

Att stärka studenternas inflytande över sin utbildning förutsätter sannolikt att stärka NOHA-studenternas position på institutionen. Det planerade institutionsgemensamma programrådet kan vara gynnsamt för detta. Institutionen rekommenderas att beakta behovet av kommunikation på engelska i detta gemensamma programråd.

3.10 Aspekt 10: Att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger

3.10.1 Bedömargruppens bedömning

Humanitärt arbete är ofta internationellt i betydelsen kontakter, insatser, partners/mottagare – i den meningen är NOHA:s internationella studentgrupp en utmärkt förberedelse och miljö för studier och personlig utveckling.

En omständighet som är både en styrka och en utmaning är att studenterna byter miljö flera gånger under programmet och att undervisningsstil och akademisk miljö varierar stort mellan de universitet som ingår i konsortiet. Som förberedelse för yrkeslivet är det så klart bra att tvingas förhålla sig till denna variation men i det korta perspektivet kan det vara svårt att finna sig tillrätta. Det gäller även de studenter som kommer till Uppsala från andra universitet under termin 2. Utmaningen gäller inte bara för studenterna utan även för lärarna, som både ska ge gynnsamma inlärningsvillkor för studenter från olika universitet som vistas i Uppsala under kort tid och ta emot återvändande uppsalastudenter efter ibland säkerligen omtumlande upplevelser på andra ställen. Att en student tyckte att det kändes svårt att veta vem hen skulle kontakta vid eventuella frågor är en indikation på att det kan bli splittrat för den enskilda studenten. .

3.10.2 Bedömargruppens rekommendationer

NOHA har som alla utbildningar i OECD-länder avsedda för arbete i utvecklingsländer en asymmetri ifråga om makt/behov och ägarskap som varje program behöver adressera systematiskt, så även NOHA. Vi har inte sett detta i de formella delar vi studerat, men perspektivet behöver genomsyra utbildningen i lika hög grad som andra begrepp avsedda för mainstreaming (som jämställdhet och hållbarhet).

En rekommendation är att varje student har en kontaktperson vid hemmauniversitetet – en sorts mentor – under termin 2 och 3.

3.11 Aspekt 11: att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

3.11.1 Bedömargruppens bedömning

En central omständighet är att möjligheten till utveckling av programmet i Uppsala är begränsat i och med att mål och upplägg bestäms av NOHA-konsortiet. Detta är också en del av programmets styrka och konkurrenskraft. Det finns dock en risk för tröghet i utvecklingsarbetet när åtta universitet ska enas om varje förändring.

Lokal uppföljning sker inom programrådet. Där diskuteras bland annat kursutvärderingar. Svarsfrekvensen på kursutvärderingarna varierar men är allmänt sett låg och det verkar inte finnas ett sammanhållet grepp för att höja denna på de olika kurserna.

Prestationsgraden har under de tre senaste åren varierat mellan ca 63 och 71 % med ett medelvärde på 66,74 %. Det är problematiskt lågt, vilket också har diskuterats ovan. Det enda skäl som har angetts för detta är att studenterna får jobb innan examensarbetet. Det kan så klart vara skönt att förlägga problemet utanför den egna verksamheten, men om någon förändring ska vara möjlig vill det till att man också skärsådar sina arbetsmetoder och inte minst hur eller om utbildningen preparerar studenterna för examensarbetet redan från början.

3.11.2 Bedömagruppens rekommendationer

Rekommendationen är att ta tillvara på alla ovanstående synpunkter i denna rapport inom ramen för utvecklingsarbete av NOHA-programmet.

En rekommendation är att skapa tydliga arbetssätt och flödesscheman för hur kursutvärderingar och kursrapporter ska handläggas.

NOHA-programmet har funnits vid Uppsala universitet i många år nu och det kan vara värdefullt att genomföra en systematisk student- och alumnundersökning som en del av uppföljningsarbetet.

Bedömargruppens rapport

Magisterprogram i humanitärt arbete i konflikter (HAC), 60 hp

Teologiska fakulteten

1. Inledande sammanfattning

För Magisterprogrammet i humanitärt arbete i konflikter (hädanefter HAC) har bedömargruppen valt att inte skriva en fullständig rapport. Skälet till detta har att göra med att HAC inte kan betraktas som ett självständigt program. Den självvärdering gällande HAC som vi har fått är, med några få undantag, helt enkelt en kopia av självvärderingen avseende det internationella programmet NOHA. Bedömargruppen har inte heller fått prata med några studenter på HAC-programmet.

Studenterna samläser med studenterna på NOHAs första år och följer i stort sett samma kurser. Under de flesta av utvärderingens aspekter finns det därmed inte anledning att säga annat än det som bedömargruppen säger i rapporten om NOHA-programmet.

Bedömargruppen ger en summerande bedömning i avsnitt 3, med fokus på de punkter där HAC avviker från NOHA och programmens relation till varandra. I övrigt hänvisar vi till rapporten om NOHA-programmet.

1.1 Kvalitetshöjande åtgärder

Eftersom programmet är beroende av den programstruktur som NOHA-konsortiet sätter upp för sina program, finns det gränser för vilka åtgärder som kan föreslås. I tillämpliga delar, främst gällande utvecklingen av den akademiska miljön hänvisar vi till de åtgärder som vi föreslår gällande NOHA.

Specifikt för HAC föreslår bedömargruppen

en omprioritering gällande vilka av NOHA-programmets kurser på termin 2 som HAC-studenterna läser. Detta för att HAC-programmet i nuläget inte innehåller någon metodundervisning.

att en konsekvensutredning görs gällande utbyggnad av HAC till ett tvåårigt masterprogram. Bedömargruppen ser både för- och nackdelar med detta, vilket vi diskuterar nedan.

2. Bakgrund

2.1 Utvärderad utbildning

Magisterprogram i humanitärt arbete i konflikter, 60 hp

2.1 Uppdrag

Panelen ska utvärdera den definierade utbildningen. Utvärderingen ska enligt Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar täcka in 11 aspekter angivna i rubrikerna nedan.

Bedömargruppen ska inkomma med ett utförligt bedömarutlåtande som ska inkludera en sammanfattning. Utlåtandet som helhet, liksom sammanfattningen, ska innehålla utbildningens styrkor, svagheter/utvecklingsområden samt rekommendationer för utveckling.

I relation till denna utvärdering ber fakulteten att utvärderarna särskilt beaktar följande aspekter på samverkan mellan olika mastersprogram vid teologiska fakulteten:

- Vilka samarbeten finns inom de utvärderade programmen med andra utbildningar och kurser vid teologiska institutionen idag?
- Hur fungerar dessa samarbeten?
- Vilka utvecklingsmöjligheter ser ni vad gäller samarbetet med andra program och kurser vid teologiska institutionen?

2.2 Bedömargruppens sammansättning

Kjell-Åke Nordquist, Professor, Enskilda Högskolan Stockholm (sammankallande/ordförande)

Lena Halldenius, Professor, Lunds universitet

Anton Åström, studeranderepresentant, Uppsala universitet

Mats Målvist, Professor, Uppsala universitet

2.3 Utvärderingsaspekter

Utvärderingen har fokuserat programmets relation till NOHA. I tillämpliga delar hänvisas också till rapporten om NOHA.

2.4 Genomförande

Utvärderingen genomfördes 4-5 december 2019 av en extern bedömarpanel (se ovan) genom platsbesök med intervjuer av lärare, programsamordnare, styrgruppsordförande, studierektorer, studenter och prefekt, samt fakultetens utbildningsledare. Bedömarpanelen hade i god tid innan fått del av självvärderingar, kursplaner, utvärderingar och andra relevanta dokument. Panelen hade före mötet kommunicerat sinsemellan och med studierektor och gett synpunkter på programmet.

3. Bedömning

3.1 Bedömargruppens bedömning

HAC – Humanitarian Action in Conflict – är i princip en ettårig version av NOHA. Programmet har utvecklat en egen identitet men inte en egen programstruktur. Vi ser värdet i ett ettårigt program, särskilt för studerande som har en bred, fältbaserad erfarenhet med sig. En större andel av studenterna på HAC är yrkesverksamma, jämfört med hur det ser ut på NOHA. För redan yrkesverksamma är kanske NOHA onödigt långt med sin introduktion till professionens praktiska sidor. De har inte heller behov av praktik och det kan finnas praktiska hinder för utbytesstudier. Å andra sidan har inte alla HAC-studenter yrkeserfarenhet.

Programmet tillkom under en period då NOHA hade få studenter, men programmet har nu egen bärkraft. HAC ingår alltså inte i NOHA-konsortiet utan ges lokalt och har till skillnad från NOHA inte några studentavgifter.

HAC är en spegling av NOHAs första år. Under termin 1 samläser studenterna med NOHA på fem av de sex kurserna om 5 hp vardera. Enda undantaget är att studenterna på HAC läser en introduktion till humanitärt arbete medan NOHA-studenterna är iväg på konsortiets gemensamma Intensive Programme. Under termin 2 samläser HAC och NOHA 15hp-kursen Konflikt och fredsbyggande. Därutöver skriver HAC-studenterna 15 hp examensarbete. För att få fortsätta till termin 2 krävs 15 avklarade högskolepoäng från termin 1.

HAC har högre genomströmning än NOHA, i genomsnitt över de tre senaste åren är genomströmningen ca 76 % på HAC jämfört med 66 % på NOHA. Det är osäkert om orsakerna till

skillnaden är analyserad, men en bidragande faktor kan vara att HAC är mer sammanhållet och att man har studenterna "hemma" under hela studieperioden. Det finns alltid en viss risk för att studenter inte återkommer efter utbytesstudier och praktik.

Eftersom ingen praktik ingår kan karaktären av teoretiskt inriktad utbildning bli starkare än hos NOHA – ironiskt nog förefaller magistern därför vara mer teoretisk än mastern. Att en praktikkurs inte ingår är förståeligt eftersom det är svårt att få plats med det i ett ettårigt program. Däremot skulle man kunna integrera praktiska moment i annan form. Inte minst noterar vi avsaknaden av metodundervisning.

Givet samläsningen med NOHA finns det under termin 2 två alternativ och man har valt det som innebär att HAC-studenterna, utöver sitt examensarbete om 15 hp, läser kursen Konflikt och fredsbyggande som också är på 15 hp. Därmed läser de inte någon av de kortare och delvis mer praktiskt inriktade kurserna i metod och Advance Management. Studenterna får därmed inte heller den kurs om religion och humanitärt arbete som ingår i Uppsalas profil inom NOHA-nätverket. Det är inte uppenbart varför man har valt på detta sätt. Konsekvensen är dock att studenterna varken får praktik eller metodundervisning och det väcker frågan hur man säkerställer kvaliteten på examensarbetena.

En fråga gäller möjligheten att bygga ut HAC till ett tvåårigt masterprogram, rimligen med bibehållen möjlighet till avslut med magisterexamen efter ett år för de studenter som föredrar det. Bedömagruppen ser både för och nackdelar med detta. En fördel är att det kan göra studenterna mer konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden. Det skulle också kunna ge utrymme för studenterna att inom programmet genomföra Minor Field Study.

Ett tvåårigt HAC skulle kunna utformas som en tvåårig spegling av NOHA, med undantag för kravet på mobilitet under termin 2. Studenterna skulle då i stort sett få samma utbildning som NOHA-studenterna men utan krav på utbytesstudier (vilket skulle innebära att de får ta del av den religionsprofil som Uppsala erbjuder inresande studenter på NOHA under termin 2) och utan studieavgifter. En fördel med det är rent ekonomisk i och med att de två programmen då även fortsättningsvis kan ha samläsning. Alternativet är att utveckla HAC till ett självständigt tvåårigt program. Fördelen med det är friheten att ha full kontroll över programmets utformning. Nackdelen är utvecklingskostnader men också en viss risk att de två programmen börjar "äta" av varandra eftersom de konkurrerar om samma studenter. Oavsett vilken av dessa modeller man väljer får man ställa sig frågan varför en student skulle välja att läsa på NOHA om de kan få motsvarande utbildning på HAC utan studieavgift. Detta kräver utredning och konsekvensanalys.

3.2 Bedömagruppens rekommendationer

Vad gäller det befintliga ettåriga HAC finner bedömagruppen skäl för att ompröva det urval av NOHA-kurser som studenterna läser på termin 2 för att möjliggöra inkludering av metodundervisning.

Vad gäller en eventuell utökning av HAC till ett tvåårigt program rekommenderas en jämförande konsekvensanalys av de två modeller som skisseras ovan.